

Datum 2018-12-11
Reg.nr 32-00243-18

Avdelning
Juridiska avdelningen
Handläggare
Carl Braunerhielm
08-563 085 38
carl.braunerhielm@uka.se

Karolinska institutet
Rektor

Uppföljning av tillsynsbeslut avseende antagning till utbildning på forskarnivå vid Karolinska institutet

Bakgrund

Universitetskanslersämbetet inledde, med anledning av bland annat information som fanns tillgänglig på Karolinska institutets (KI) webbplats, en granskning av lärosätets antagningsprocess för doktorander.

KI:s antagningsförfarande gick i korthet ut på att den presumtive doktoranden sökte en ledig plats som en handledare hade utlyst. De kandidater som bedömdes uppfylla doktorandplatsens krav bäst kallades till intervju och referenser togs. Den eller de som därefter gick vidare i processen skulle ansöka om bedömning av behörighet till utbildning på forskarnivå. Ansökan skulle vara godkänd innan det var möjligt att ansöka om antagning. De presumtiva doktoranderna skulle också, tillsammans med tilltänkt handledare, skriva ett förslag till individuell studieplan och därefter ansöka om antagning till utbildning på forskarnivå. Under denna förberedande period kunde de erbjudas en tidsbegränsad anställning som FoU-praktikant under 4–6 månader.

Universitetskanslersämbetet ansåg i beslut den 13 mars 2018, reg.nr. 32-00324-17, sammanfattningsvis att KI:s antagningsprocess för sökande till utbildning på forskarnivå stred mot den ordning för antagning till sådan utbildning som slagits fast i högskolelagen (1992:1434) och högskoleförordningen (1993:100). Universitetet kritiserades för att inte följa det regelverk som beslutats av regering och riksdag.

KI anmodades i beslutet att redovisa vilka åtgärder ämbetets uttalanden föranleder.

Karolinska institutets redovisning

Karolinska institutet har i yttrande till Universitetskanslersämbetet anfört i huvudsak följande.

Universitetskanslersämbetets kritik

Universitetskanslersämbetet har kritiserat KI:s nuvarande antagningsförfarande på följande punkter: rutinerna för behörighetsbedömning och urval, bakvänd ordning med flera ansökningssteg, tidpunkt för upprättande av individuell studieplan samt förekomst av s.k. FoU-praktik.

KI uppfattar tillsynsbeslutet som att följande ordning ska gälla i antagningsförfarandet för att högskolelag och högskoleförordning ska vara korrekt tillämpade:

1. En doktorandplats utlyses
2. Ansökningsperiod

3. Urval görs bland behöriga sökanden
4. Beslut om antagning till forskarutbildning direkt efter avslutad rekrytering
5. Individuell studieplan upprättas

Genom att införa ovan angivna antagningsförfarande där antagning sker direkt efter avslutad rekrytering finns inte längre utrymme för en ”FoU-praktik”-period.

Karolinska institutets åtgärder

KI kommer skyndsamt att ändra de regler och processer som Universitetskanslers-ämbetets beslut föranleder.

Rektor har den 18 april 2018 beslutat att det efter vårterminen, dvs. från och med den 1 juli 2018, ska finnas en ändrad process för antagning till doktorandutbildningen vid KI. Fortfarande saknas vissa formella beslut och Styrelsen för forskarutbildning (FUS), som vid KI har ansvar för organisation och kvalitet inom forskarutbildning, har i uppgift att anpassa regler och att underlätta implementeringen av ett nytt förfarande. FUS kommer att behandla frågan vid sammanträden den 7 maj och den 4 juni 2018.

Rektor har också beslutat att inte införa ett rekryteringsstopp för nya doktorander. Detta beslut är baserat på en snabbutredning som landade i att KI klarar av att lägga om antagningsprocessen så pass skyndsamt att det inte behöver göras något stopp i de löpande antagningarna. De eventuella problem som kan uppstå med en så pass snabb omställning bedömdes uppvägas av vikten av att följa lagar och förordningar.

KI:s konsistorium kommer att vid sitt möte den 11 juni 2018 fastställa en reviderad antagningsordning för utbildning på forskarnivå. Följande delar kommer att revideras:

- Individuell studieplan ska inte vara ett underlag för beslut om antagning
- Beslut om antagning ska inte fattas på rekommendation av en antagningsnämnd
- Förtydligande att behörigheten granskas inom utlysningssprocessen

Berörda avdelningar på universitetsförvaltningen har påbörjat ett arbete för att förbereda nya administrativa rutiner. En ny annonsmall är framtagen, nya rutiner för bedömning av behörighet håller på att utarbetas. Blanketter och instruktioner är under revidering för att kunna användas för beslut om antagning i en ny ordning där beslutet fattas utan föregående rekommendation av antagningsnämnd och utan att det föreligger ett förslag på individuell studieplan.

Det fortsatta arbetet

Högsta prioritet just nu är att säkerställa de juridiska aspekterna i antagningsförfarandet, men ett arbete har även påbörjats för att inom en ny antagningsordning utveckla rutiner för att bibehålla eller ytterligare utveckla kvaliteten för KI:s forskarutbildning.

KI har en tradition av kollegial granskning av såväl forskningsprojekt, forskarutbildningsmiljö, handledarskap som den individuella studieplanen och ställer höga krav på de

forskare som rekryterar doktorander. Detta har varit bakgrunden till de antagningsseminarier som inte ryms i den nya antagningsordningen. Arbetet med att utveckla nya rutiner för att uppnå den kvalitetssäkring som antagningsseminarierna inneburit har påbörjats.

KI kommer på sikt att se över regler för indragning av resurser, då detta framhålls av Universitetskanslersämbetet som ett mer rättssäkert alternativ till en provperiod före antagning. Trots att den möjligheten funnits under många år är det mycket sällan den används.

Utredning

Universitetskanslersämbetet har från KI inhämtat *Antagningsordning för utbildning på forskarnivå vid Karolinska institutet*, dnr 1-419/2018, beslutad den 11 juni 2018 med giltighetstid fr.o.m. den 1 juli 2018.

Universitetskanslersämbetet hämtade även in information om KI:s nya antagningsprocess för doktorander som fanns tillgänglig på lärosätets webbplats och som hade ersatt den tidigare tillgängliga informationen. Ämbetet noterade att det i informationen angavs bl.a. följande.

”Behörigheten för de sökande bedöms av handläggare på universitetsförvaltningen (UF).

– Det finns ännu inte resurser för att bedöma samtliga sökanden. Upp till 4 sökanden markeras i rekryteringssystemet.

Då besked om behörighet meddelats vidtar urvalsförfarandet.”

Mot denna bakgrund begärde Universitetskanslersämbetet i särskild remiss att KI skulle besvara följande frågor.

1. Vilka åtgärder vidtar KI för att tillse att samtliga sökandes behörighet bedöms?
2. När kommer KI att börja genomföra bedömningar av behörigheten för samtliga sökande?

KI har i yttrande till Universitetskanslersämbetet anfört i huvudsak följande. Efter Universitetskanslersämbetets tillsynsbeslut den 13 mars 2018 har KI beslutat om en ny antagningsprocess. Den 11 juni 2018 beslutade Konsistoriet att ändra antagningsordningen för utbildning på forskarnivå vid KI att gälla från och med den 1 juli 2018 (Dnr: 1-419/2018). Ändringarna innebär att behörighet ska granskas före urval, att antagning ska ske löpande utan föregående antagningsseminarium och att individuella studieplaner ska upprättas efter antagningen.

I enighet med den nya ordningen har sedan Styrelsen för forskarutbildning beslutat en ny process och rutiner för kvalitetssäker antagning till utbildning på forskarnivå (sammanträde den 3 oktober 2018, Handlingar § 12). Målet är att alla doktorander antas till en god forskarutbildningsmiljö, har en genomarbetad individuell studieplan, ett vetenskapligt projekt av god kvalitet, en säkrad finansiering och en välfungerande handledning.

1. Vilka åtgärder vidtar KI för att tillse att samtliga sökandes behörighet bedöms?

Efter beslut om ändring av antagningsordningen samt nya rutiner och processer för antagning till forskarnivå förstärker KI bemanningen vid antagningsenheten med tre heltidstjänster under hösten 2018, för att därmed tillse att det finns resurser för att bedöma samtliga sökande. Rekryteringen av de nya antagningshandläggarna fullföljdes i slutet av september och KI kommer därmed ha den förstärkta bemanningen som är nödvändig för att klara den ökade mängden bedömningar på plats från och med december 2018.

2. När kommer KI att börja genomföra bedömningar av behörigheten för samtliga sökande?

I och med att KI ändrat processen och rutinerna för antagning till utbildning på forskarnivå och förstärkt resurserna vid antagningsenheten kommer KI börja genomföra bedömningar av behörigheten för samtliga sökande till lediga doktorandplatser som utlyses och doktorandplatser med undantag från krav på utlysning från och med den 1 januari 2019.

Universitetskanslersämbetet har noterat att KI ändrat den ovan refererade formuleringen på sin webbsida enligt följande.

”2. Handläggare på universitetsförvaltningen (UF) bedömer behörigheten. Från den 1 januari 2019 kommer samtliga sökanden att behörighetsbedömmas, men fram till dess gäller följande:

- 2.1. Rekryterande handledare markerar i Varbi, med hjälp av HR-administratör på institutionen, de kandidater som ska behörighetsgranskas (1-4 st).
- 2.2. Administratör skickar e-post till behörighetshandläggare och meddelar att det är dags för granskning tillsammans med aktuellt dnr för rekryteringen.
- 2.3. Administratören meddelas då bedömningen är klar. Status i Varbi har ändrats till ’obehörig’ respektive ’behörig’.”

Universitetskanslersämbetets bedömning

I Universitetskanslersämbetets tidigare beslut den 13 mars 2018, reg.nr. 32-00324-17, redogjorde ämbetet för innebörden av regleringen i högskoleförfattningarna om antagning till utbildning på forskarnivå. I beslutet uttalade ämbetet bland annat följande.

”Högskolelagens bestämmelser utgår från förutsättningen att högskolan först prövar behörighet till utbildningen för att därefter, vid behov, göra ett urval. Bestämmelserna i högskoleförordningen om tillträde till utbildning på forskarnivå finns i 7 kap. 34–37 och 39–41 §§. Denna reglering fastställer en ordning för hur prövningen av en ansökan om antagning ska gå till. Först ska högskolan göra en behörighetsbedömning av de sökande till utbildningen. För behöriga sökande ska lärosätet bedöma möjligheterna till studiefinansiering. Av de behöriga sökande som har studiefinansiering får högskolan endast anta så många doktorander som kan erbjudas handledning och godtagbara studievillkor i övrigt. Om inte samtliga behöriga sökande med studiefinansiering kan antas ska lärosätet göra ett urval bland de sökande. Bestämmelsen i högskoleförordningen om urval bland sökande innebär att behöriga

sökande som är lämpade för forskarutbildning och har studiefinansiering ska rangordnas med hänsyn till deras förmåga att tillgodogöra sig forskarutbildningen (jfr t.ex. prop. 1999/2000:1, utgiftsområde 16, s. 117).”

I beslutet fann Universitetskanslersämbetet att KI:s antagningsförfarande för sökande till utbildning på forskarnivå var oförenligt med högskolelagen och högskoleförordningen på följande sätt.

1. Sökande som eventuellt var behöriga i och för sig riskerade att sällas bort innan behörighetsbedömningen gjordes.
2. Den presumtive doktoranden var i praktiken tvungen att skicka in tre olika ansökningar till utbildningen: först en ansökan efter utlysning varefter ett urval gjordes, sedan en särskild ansökan om bedömning av behörighet och slutligen en formell ansökan till själva doktorandutbildningen varpå KI tog ställning i antagningsfrågan.
3. Ansökan till utbildning på forskarnivå skulle innehålla ett förslag till individuell studieplan som togs fram gemensamt av den tilltänkta handledaren och den presumtive doktoranden.
4. KI tillämpade en prövoperiod i upp till sex månader mellan ansökan och antagning då sökanden anställdes som FoU-praktikant.

Universitetskanslersämbetet noterar att enligt KI:s reviderade antagningsordning för utbildning på forskarnivå och den information om KI:s nuvarande antagningsprocess som finns på lärosätets webbplats, senast uppdaterad den 16 oktober 2018, är inga av de moment som anges under punkterna 2–4 kvar. KI har därmed följt Universitetskanslersämbetets beslut vad gäller dessa punkter. Ämbetet ser positivt på KI:s åtgärder. Universitetskanslersämbetet konstaterar dock att lärosätet i nuläget inte gör en behörighetsbedömning av samtliga ansökningar till en plats inom forskarutbildningen. Bedömningen görs istället enbart för en till fyra ansökningar som väljs ut av rekryterande handledare.

Det är anmärkningsvärt att KI ännu inte helt följer högskoleförfattningarnas regler om antagning till utbildning på forskarnivå. Eftersom KI anfört att samtliga sökande kommer att behörighetsprövas från och med den 1 januari 2019 stannar dock ämbetet vid denna kritik och avslutar ärendet.

Beslut i ärendet har fattats av generaldirektören Anders Söderholm efter föredragning av verksjuristen Carl Braunerhielm i närvaro av chefsjuristen Christian Sjöstrand och

strategi-och planeringsansvarige Per Westman.

Anders Söderholm

Carl Braunerhielm